

Een zinvolle opdracht

TEKST:

Thomas Maarten van der Zwan

Is een rotsvaste geloofsovertuiging een vereiste om christen te zijn? Kunnen we iemand die niet (meer) gelooft maar wel een bepaalde ethiek naleeft, een christen noemen? Werkt God enkel als onwrikbare waarheid, of volstaat hij ook als gedachte-experiment?

Filosofen maken graag gebruik van gedachte-experimenten. Zo is er het categorisch imperatief van Immanuel Kant: vraag je altijd af of het gewenst zou zijn als alle mensen zich gedroegen zoals jij. De kans dat morgen letterlijk iedereen zijn vuilnis in het bos dumpst is verwaarloosbaar, maar het vooruitzicht volstaat om te concluderen dat we ons afval netjes moeten sorteren. Maakt het uit dat we niet echt in dat schrikbarende vooruitzicht geloven? Het bos blijft er mooi schoon door.

Een ander voorbeeld van zo'n experiment is de *Ewige Wiederkunft* bij Friedrich Nietzsche. In een universum van beperkte materie maar oneindige tijd zullen we alle ogenblikken ooit herbeleven, *ad infinitum*. Volgens Nietzsche toont deze gedachte hoe we moeten leven: zo dat je altijd hongerig bent om het hier en nu tot in de eeuwigheid te herhalen. Evenals bij Kant doet het er amper toe of het idee waar is: wie leeft *alsof* het waar is, bereikt een hoger doel, dáár draait het om. Rüdiger Safranski, Nietzsche's biograaf, noemt dit soort ideeën 'existentieel-pragmatisch': ze bieden constructies, zonder geloof in hun waarheid te eisen.

De christelijke leer staat bol van dergelijke denkbeelden – daar heten ze dogma's, visioenen, sacramenten. Neem bijvoorbeeld het Laatste Oordeel, zoals beschreven in Mattheüs 21:31-46. Jezus voorspelt dat de Koning zal plaatsnemen op de troon en de rechtvaardigen aan zijn rechterhand laat

plaatsnemen, zij die hem bijstonden toen hij honger leed en eenzaam was. De rechtvaardigen antwoorden dat ze hem nooit in een dergelijke toestand hebben aangetroffen, waarop de Koning verklaart: "Ik verzeker jullie: alles wat jullie gedaan hebben voor een van de onaanzienlijksten van mijn broeders en zusters, dat hebben jullie voor mij gedaan". Onder deze verkondiging gaat een eenvoudige hypothese schuil: God ziet en onthoudt al het medelijden in de wereld. Hij is een reservoir waarin alle compassie wordt opgeslagen. Zijn opdracht luidt: vul dit reservoir. Zorg voor elkaar, want wie bijdraagt aan het geheel reken ik tot de rechtvaardigen. Vergelijk: volgens de Duitse filosofen moeten we leven *alsof* iedereen zal doen als wij, *alsof* alles eeuwig zal worden herhaald; volgens het evangelie *alsof* we voor onze naastenliefde zullen worden beloond. De vraag of deze constructies op waarheid berusten is telkens irrelevant. Wat telt zijn de praktische consequenties.

De 'onaanzienlijksten', mensen die zich zelden geliefd voelen, zien we elke dag om ons heen. God leert ons dat genegenheid voor de enkeling bijdraagt aan die voor alle mensen, dat wij het menselijk tekort moeten compenseren en dat iedere dag 'des oordeels' is. In die zin is de christelijke ethiek '*practical as potatoes*', om met G.K. Chesterton te spreken.

Bestaat God? U mag het zeggen. Is zijn opdracht zinvol? Daarop durf ik volmondig te antwoorden: ja!

T.M. van der Zwan (34) studeerde songwriting en taal- en letterkunde en studeerde tevens af als leerkracht. Zijn website www.tmvanderzwan.com biedt een overzicht van zijn werkzaamheden als kunstenaar.